



Létminimum, 2009

Tartalom

Létminimum, 2009	2
A létminimumértékek meghatározása	2
Létminimumértékek a különböző háztartástípusokban	4
A létminimumértékek időszora	6

Elérhetőségek

Létminimum, 2009

A KSH 1991-ben kezdte meg a létminimumadatokat éves gyakoriságú közreadását. E minimum olyan értékösszeg, amely biztosítja a magánháztartásokban élők számára a folyamatos életvitellel kapcsolatos szerény – a társadalom adott fejlettségi szintjén konvencionálisan alapvetőnek minősülő – szükségletek kielégítését.

A létminimum-számítás nemzetközileg elfogadott két alaptípusa közül a hazai gyakorlat az ún. normatív számítást alkalmazza, ami az élelmiszer-fogyasztás értékének meghatározására épül. Az élelmiszer-normatíva alapja az Országos Élelmiszer- és Táplálkozástudományi Intézet (OÉTI) által összeállított élelmiszerkosár, mely az egészséges táplálkozás jellemzői mellett figyelembe veszi az életkori sajátosságokat is. Az élelmiszerkosár értéke az abban szereplő tételeknek az adott időszakra jellemző árakon számba vett forintösszege, a létminimum pedig az élelmiszer-normatíva körüli értékben élelmiszert fogyasztó háztartások összes személyes kiadásának havi átlagos értéke.

Az élelmiszereket a normatívához hasonló értékben fogyasztó háztartások fogyasztási adataiból kiinduló létminimum értéke 2009-ben **104,6%-a volt az egy évvel korábbi értéknek**, a növekedés alig haladja meg ugyanezen időszak inflációjának mértékét. A kissé gyorsabb ütem fő oka, hogy a létminimum környékén élők fogyasztásában döntő részt képviselő élelmiszer- és háztartásienergia-árak növekedési üteme – bár kisebb mértékben, mint az előző évben, de – 2009-ben is magasabb volt, mint a fogyasztóiár-index emelkedésének mértéke. Mindemellett a létminimum környékén élők fogyasztásában folyamatosan nő a háztartási energiára fordított kiadások részaránya.

A létminimum egy fogyasztási egységre számított átlagos értéke **2009-ben havonta 75 024 forint** volt.

A létminimumérték meghatározása aktív és nyugdíjas háztartásokra, azon belül háztartástípusokra is megtörténik. 2009-ben a tipikusnak tekinthető, **két aktív korú személyből és két gyermekből álló háztartás létminimumértéke 2,90 x 75 024 forint = 217 570 forint volt havonta**, míg az egytagú nyugdíjas háztartásoké 67 522 forint.

Az így kimutatott létminimum, ami a fogyasztáson alapul és abszolút küszöbnek felel meg, nem az egyetlen – és a gyakorlatban nem is a leginkább használt – küszöbérték. Az Európai Unió összehasonlításaiban a jövedelmi alapú, relatív megközelítés az elfogadott: a tagországok az ún. OECD2 ekvivalenciaskálát alkalmazva a mediánjövedelem 60%-ában határozták meg a jövedelmi szegénység küszöbértékét. Ennek értéke 2008-ban Magyarországon egy fogyasztási egységre számítva 55 281 forint/hó volt, ennél alacsonyabb jövedelemből a népesség 12%-a élt. A hazai társadalmi/szociális juttatási rendszer – a fentiektől eltérően – az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét veszi alapul, mely összeg 2008. január 1-je óta 28 500 forint.

A létminimumértékek meghatározása

Az átlagos létminimumértékek

A létminimum meghatározása a Központi Statisztikai Hivatalban **az élelmiszer-fogyasztás normatív értékéből kiindulva** történik, mégpedig **az élelmiszereket a normatívához hasonló értékben fogyasztó háztartások** fogyasztási adatainak felhasználásával.

Az **élelmiszer-fogyasztás normatív értékének számításakor** azokat az élelmiszer-mennyiségeket vesszük figyelembe, amelyeket az Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézet dolgozott ki. Ezeket az élelmiszer-mennyiségeket tartalmazza a létminimum-számítás élelmiszerkosara, mintegy 100 konkrét termék formájában részletezve.

A létminimum élelmiszerkosarának tartalma közepes fizikai igénybevétel esetén fedezi a vonatkozó egészségügyi és táplálkozástudományi követelménynek megfelelő teljes tápanyag-, vitamin- és ásványianyag-szükségletet. Aktív korú személynél a normatív élelmiszer-mennyiség többek

között napi 81 g fehérjét (ezen belül 32 g állati fehérjét), 83 g zsírt, 356 g szénhidrátot, 800 mg kalciumot, 3500 mg káliumot, 13 mg vasat, 60 mg C-vitamint tartalmaz.

Az élelmiszer-fogyasztás normatív értékét az élelmiszerkosárban foglalt mennyiségeknek a konkrét időszakra jellemző árakon összegezett értéke adja. A kosár mennyiségeit a 2009. év átlagáraival szorozva a kosár pénzben kifejezett értéke **havi 19 866 forint, ennyi volt 2009-ben egy aktív korú felnőtt élelmiszer-normatívája.**

A különböző korú személyek tápanyagszükséglete eltérő. Az OÉTI számításai szerint a 0–14 évesek élelmiszer-normatívája a felnőttekéhez képest 77,8%, a 60 éves és idősebbeké 88,2%. Ily módon az aktív korú felnőttek 2009-re vonatkozó 19 866 forintos havi élelmiszer-normatívája mellett a 0–14 éves korúaké 15 456 forint, az időskorúaké 17 522 forint. Ezen értékek alapján határoztuk meg – a háztartásban élő személyek normatíváit összegelve – a különböző létszám- és korösszetételű háztartások élelmiszer-normatívájának értékeit. Így például a két aktív korú felnőttből és két (0–14 éves) gyermekből álló háztartás élelmiszer-normatívája: $2 \times 19\,866 + 2 \times 15\,456 = 70\,644$ forint/hó.

1. tábla

A létminimum-számítás aktív korú felnőttre vonatkozó normatív élelmiszerkosara

Az élelmiszerek főbb csoportjai	Mennyiség, kg/hó	Érték, forint/hó a)
Hús, hal és készítményeik	3,4	3 844
Tojás (161 db/év), db	13,4	416
Tej (2,8 és 1,5%-os), liter	7,7	1 545
Sajt, egyéb tejtermékek	2,4	1 843
Zsiradékok	1,4	938
Cereáliák	9,0	3 067
Cukor, kakaó, méz	1,2	419
Burgonya	4,0	439
Friss és tartósított zöldség	11,6	3 789
Friss és tartósított gyümölcs	6,5	1 840
Szárashüvelyes	0,4	184
Fűszerek stb.	-	916
Kávé, tea, üdítők	-	626
Mindösszesen	-	19 866

a) 2009. évi átlagos fogyasztói áron számolva

Azon háztartásokat tekintjük a normatívának megfelelő élelmiszer-fogyasztóknak, amelyek élelmiszer-fogyasztásának globális forintösszege az adott háztartásra jellemző normatíva körüli $\pm 20\%$ -os sávba esik. Feltétel továbbá az is, hogy a háztartás jövedelme ne legyen a létminimum-számítás szempontjából irreálisan nagy vagy kicsi, és ne legyenek beruházási jellegű kiadásai. Ezért figyelmen kívül hagytuk a népesség legalacsonyabb jövedelmű 5%-ának és legmagasabb jövedelmű harmadának háztartásait, továbbá jövedelmüktől függetlenül azokat a háztartásokat, amelyek a felmérés tárgyidőszakában gépkocsit vettek, vagy lakásberuházást végeztek. A kritériumoknak e kizárások után 2009-ben a háztartási költségvetési felvételben részt vevők közül 1577 háztartás felelt meg. Ők képezték a létminimum meghatározásának háztartásállományát.

A létminimumértéknek az élelmiszer-normatíván túl tartalmaznia kell az élelmiszereken kívüli szükségletekre fordítandó forintösszegeket is. E kiadások tételes számbavételének konszenzuson alapuló kivitelezése napjainkban – a szükségletek széles köre miatt – gyakorlatilag megoldhatatlan. A létminimum értékét ezért számszerűen úgy definiáljuk, hogy az a normatívához hasonló forintértékben élelmiszereket fogyasztó háztartások **összes személyes fogyasztási kiadásainak havi átlagos értéke**.

A létminimumértékek meghatározásának 2009. évi, 1577 háztartást felölelő állománya 591 ezer háztartást, ezekben 1 millió 466 ezer személyt, havi átlagban 88 milliárd 233 millió forint fogyasztási kiadást reprezentál. A kiadásoknak a háztartások, illetve a személyek számával történő osztásával meghatározható a létminimum átlagos értéke. Eszerint 2009-ben az egy hónapra vonatkozó átlagos létminimumérték 149 ezer forint/háztartás volt. Azok a háztartások, amelyeknek adatai ezeket az átlagos létminimumértékeket adják, a társadalom e szinten élő háztartásainak összességét képviselik. Közülük 926 aktív, 604 nyugdíjas és 47 egyéb inaktív háztartás, más metszetben tekintve 423 egyedülálló személy, 666 több személyből álló, gyermek nélküli háztartás, 276 egy-, 167 két-, és 45 három vagy annál több gyermekes háztartás. Közös bennük az élelmiszer-fogyasztási kiadásuknak a normatíva értékösszegéhez hasonló nagysága.

Létminimumértékek a különböző háztartástípusokban

A létminimumértékek gyakorlati felhasználásának előfeltétele, hogy különböző nagyságú, típusú háztartásokra differenciáltak legyenek. A háztartásonként átlagosan 149 ezer forint nem lehet egyaránt érvényes egy kis és egy nagy létszámú háztartásra, de ugyanígy a fejenkénti 60,2 ezer forintos átlagérték sem. A differenciáláshoz a nemzetközi statisztikai gyakorlatot szem előtt tartva fogyasztási egység-kulcsokon (ún. ekvivalenciaskálán) alapuló számítást használunk.

A számítás lényege, hogy a háztartás első felnőtt személyét egy fogyasztási egységnek tekintve a háztartás többi személye egynél kisebb egységet képvisel, hiszen a háztartásnak számos olyan kiadása van, ami nem függ a háztartástagok számától, vagy ha van is összefüggés, az nem lineáris. Fogyasztási szükségletének megfelelően az aktív korúnál valamivel kisebb egységet képvisel a kisgyermek és az idős személy. Mindezek alapján a háztartás nagysága – a fogyasztás szemszögéből – jellemezhető a fogyasztási egységek számával.

2. tábla

A KSH létminimum-számításának fogyasztási egység-kulcsszámai (ekvivalenciaskála)

Aktív korúak háztartásai esetében		Nyugdíjas korúak háztartásai esetében	
Első felnőtt családtag	1,00	Első felnőtt családtag	0,90
Többi felnőtt családtag	0,75	További személyek	0,65
Első (0–14 éves) gyermek	0,65		
Második (0–14 éves) gyermek	0,50		
Harmadik és minden további (0–14 éves) gyermek	0,40		

E kulcsszámokat alkalmazva az egy aktív korú személyből álló háztartás 1,00, az egy aktív korú személyből és egy gyermekből álló 1,65, a két aktív korú személyből és két gyermekből álló négy-személyes háztartás 2,90 fogyasztási egységnek felel meg ($1,00 + 0,65 = 1,65$; illetve $1,00 + 0,75 + 0,65 + 0,50 = 2,90$).

Az 1577 háztartásból álló sokaság – a létminimum-számítás háztartásállománya – 1 millió 176 ezer fogyasztási egységet képviselt, ennek az adatnak és a háztartások előbb idézett havi 88 milliárd 233 millió forintos kiadási összegének egybevetéséből következően hányadosként adódott az átlagos érték. **2009-ben a létminimum egy fogyasztási egységre számított átlagos értéke havonta 75 024 forint volt.**

A háztartástípusonkénti létminimumértékeket a fogyasztási egységek háztartástípusonkénti száma és az egy fogyasztási egységre számított átlagos érték szorzata adja. A tipikusnak tekinthető, két aktív korú személyből és két gyermekből álló háztartás létminimumértéke $2,90 \times 75\,024$ forint = 217 570 forintnak felelt meg. E háztartásban az egy főre jutó átlagos létminimumérték 54 393 forint volt. A különböző háztartástípusokra érvényes egy főre számított értékek 2009-ban a 60 ezer forintos átlag körül, a 46 ezer és 75 ezer forint közötti sávban szóródtak.

3. tábla

Létminimumértékek a különböző háztartástípusokban, 2009

Háztartástípus	Egy háztartásra		Egy főre		Létmini- mum/ élelmiszer arány	Fogyasztási egységek száma
	számított havi érték, forint					
	összesen	ebből: élel- miszer	összesen	ebből: élel- miszer		
Aktív korúak háztartásai						
1 felnőtt	75 024	19 866	75 024	19 866	3,78	1,00
1 felnőtt 1 gyermekkel	123 790	35 322	61 895	17 661	3,50	1,65
1 felnőtt 2 gyermekkel	161 302	50 778	53 767	16 926	3,18	2,15
2 felnőtt	131 292	39 732	65 646	19 866	3,30	1,75
2 felnőtt 1 gyermekkel	180 058	55 188	60 019	18 396	3,26	2,40
2 felnőtt 2 gyermekkel	217 570	70 644	54 392	17 661	3,08	2,90
2 felnőtt 3 gyermekkel	247 579	86 100	49 516	17 220	2,87	3,30
2 felnőtt 4 gyermekkel	277 589	101 556	46 265	16 926	2,73	3,70
3 felnőtt	187 560	59 598	62 520	19 866	3,15	2,50
3 felnőtt 1 gyermekkel	236 326	75 054	59 081	18 763	3,15	3,15
3 felnőtt 2 gyermekkel	273 838	90 510	54 768	18 102	3,02	3,65
3 felnőtt 3 gyermekkel	303 847	105 966	50 641	17 661	2,87	4,05
3 felnőtt 4 gyermekkel	333 857	121 422	47 694	17 346	2,75	4,45
Nyugdíjas korúak háztartásai						
1 személy	67 522	17 522	67 522	17 522	3,85	0,90
2 személy	116 287	35 044	58 143	17 522	3,32	1,55
3 személy	165 053	52 566	55 018	17 522	3,14	2,20

Az 1–2 személyes háztartások egy főre jutó értékei az átlagosnál nagyobbak, míg a többszemélyesekre kisebb értékek jellemzőek. Ez abból következik, hogy az utóbbiak esetében a rugalmatlan kiadások több személyre oszlanak meg, továbbá, hogy a kisgyermekek fogyasztása – globális összegét tekintve – a felnőttekénél kevesebb. Az egyes háztartásokban a létminimumérték és élelmiszer-normatíva hányados 2,73–3,85 között mozog. A legmagasabb értékek az egyszemélyes háztartásokra, a legalacsonyabbak az 5 fő felettiekre jellemzőek.

A létminimumértékek időszora

(forint/hó)

Háztartástípusok	1990	1995	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Egy háztartásra számítva										
Aktív korúak háztartásai										
1 felnőtt	7 053	16 435	34 475	43 108	53 307	56 408	60 128	66 271	71 736	75 024
1 felnőtt 1 gyermekkel	10 977	27 118	56 884	71 128	87 957	93 073	99 211	109 347	118 364	123 790
1 felnőtt 2 gyermekkel	14 849	35 335	74 121	92 682	114 610	121 277	129 275	142 483	154 232	161 302
2 aktív korú felnőtt	12 509	28 761	60 331	75 439	93 287	98 714	105 224	115 974	125 538	131 292
2 felnőtt 1 gyermekkel	16 618	39 444	82 740	103 459	127 937	135 379	144 307	159 050	172 166	180 058
2 felnőtt 2 gyermekkel	20 296	47 662	99 978	125 013	154 590	163 583	174 371	192 186	208 034	217 570
2 felnőtt 3 gyermekkel	23 048	54 236	113 768	142 256	175 913	186 146	198 422	218 694	236 729	247 579
2 felnőtt 4 gyermekkel	25 535	60 810	127 558	159 500	197 236	208 710	222 474	245 203	265 423	277 589
3 aktív korú felnőtt	18 151	41 088	86 188	107 770	133 268	141 020	150 320	165 678	179 340	187 560
3 felnőtt 1 gyermekkel	22 065	51 770	108 596	135 790	167 917	177 685	189 403	208 754	225 968	236 326
3 felnőtt 2 gyermekkel	25 443	59 988	125 834	157 344	194 571	205 889	219 467	241 889	261 836	273 838
3 felnőtt 3 gyermekkel	27 929	66 562	139 624	174 587	215 893	228 452	243 518	268 398	290 531	303 847
3 felnőtt 4 gyermekkel	30 416	73 136	153 414	191 831	237 216	251 016	267 570	294 906	319 225	333 857
Nyugdíjas korúak háztartásai										
Egytagú	4 998	14 792	31 028	38 797	47 976	50 767	54 115	59 644	64 562	67 522
Kéttagú	8 766	25 474	53 436	66 817	82 626	87 432	93 198	102 720	111 191	116 287
Háromtagú	12 790	36 157	75 845	94 838	117 275	124 098	132 282	145 796	157 819	165 053
Egy főre számítva										
Aktív korúak háztartásai										
1 felnőtt	7 053	16 435	34 475	43 108	53 307	56 408	60 128	66 271	71 736	75 024
1 felnőtt 1 gyermekkel	5 489	13 559	28 442	35 564	43 978	46 537	49 605	54 674	59 182	61 895
1 felnőtt 2 gyermekkel	4 950	11 778	24 707	30 894	38 203	40 426	43 092	47 494	51 411	53 767
2 aktív korú felnőtt	6 255	14 381	30 166	37 720	46 644	49 357	52 612	57 987	62 769	65 646
2 felnőtt 1 gyermekkel	5 539	13 148	27 580	34 486	42 646	45 126	48 102	53 017	57 389	60 019
2 felnőtt 2 gyermekkel	5 074	11 915	24 994	31 253	38 648	40 896	43 593	48 047	52 008	54 392
2 felnőtt 3 gyermekkel	4 610	10 847	22 754	28 451	35 183	37 229	39 684	43 739	47 346	49 516
2 felnőtt 4 gyermekkel	4 256	10 135	21 260	26 583	32 873	34 785	37 079	40 867	44 237	46 265
3 aktív korú felnőtt	6 050	13 696	28 729	35 923	44 423	47 007	50 107	55 226	59 780	62 520
3 felnőtt 1 gyermekkel	5 516	12 943	27 149	33 948	41 979	44 421	47 351	52 189	56 492	59 081
3 felnőtt 2 gyermekkel	5 089	11 998	25 167	31 469	38 914	41 178	43 893	48 378	52 367	54 768
3 felnőtt 3 gyermekkel	4 655	11 094	23 271	29 098	35 982	38 075	40 586	44 733	48 422	50 641
3 felnőtt 4 gyermekkel	4 345	10 448	21 916	27 404	33 888	35 859	38 224	42 129	45 604	47 694
Nyugdíjas korúak háztartásai										
Egytagú	4 998	14 792	31 028	38 797	47 976	50 767	54 115	59 644	64 562	67 522
Kéttagú	4 383	12 737	26 718	33 409	41 313	43 716	46 599	51 360	55 595	58 143
Háromtagú	4 264	12 052	25 282	31 613	39 092	41 366	44 094	48 599	52 606	55 018

Elérhetőségek:

Felelős szerkesztő: Lakatos Judit főosztályvezető

További információ: Grábics Ágnes

Telefon: (+36-1) 345-6427, e-mail: agnes.grabics@ksh.hu

[Információs szolgálat](#), telefon: (+36-1) 345-6789, fax: (+36-1) 345-6788